

## PUOLUSTUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 1/2007 vp

### Hallituksen esitys asevelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 18 päivänä kesäkuuta 2007 lähettänyt puolustusvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen asevelvollisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 37/2007 vp).

##### *Lausunto*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 9/2007 vp), joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- puolustusministeri Jyri Häkämies, puolustusministeriö
- puolustusvoimain komentaja, amiraali Juhani Kaskeala
- ylijohtaja Pauli Järvenpää, lainsäädäntöjohtaja Seppo Kipinoinen ja henkilöstöjohtaja Pasi Lankinen, puolustusministeriö
- osastopäällikkö, esittelijäneuvos Risto Hiekkaipale, Oikeuskanslerinvirasto
- esittelijäneuvos Raino Marttunen, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
- alivaltiosihteeri Heikki Aaltonen, valtioneuvoston kanslia
- lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö
- yksikön päällikkö Juha-Mikko Hämäläinen, lainsäädäntöneuvos Mika Lehtonen, lainsäädäntöneuvos

- däntöneuvos Tiina Sinkkanen ja pelastusylitarkastaja Tarmo Kopare, sisäasiainministeriö
- hallitusneuvos Pekka Järvinen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
- ylitalarkastaja Heidi Nummela, työministeriö
- lippueamiraali Antero Karumaa, majuri Jari Enberg ja komentajakapteeni Jyrki Kivelä, Pääesikunta
- hallitusneuvos Matti Piispanen, turvallisuus- ja puolustusasiain komitea (TPAK)
- lakimies Mikko Horko, Kansaneläkelaitos
- everstiluutnantti, esikuntapäällikkö Ari Kuikka, Mikkelin Sotilasläänin Esikunta
- majuri Anssi Yrjölä, Helsingin Sotilasläänin Esikunta
- tulosalueen johtaja Marjatta Huopainen, Ulkomaalaisvirasto
- puheenjohtaja Lauri Kaira ja pääsihteeri Heli Santala, maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta MTS
- sosiaali- ja terveystoimen päällikkö Tuula Taskula, Suomen Kuntaliitto
- mies- ja mediajaoston sihteeri Jussi Aaltonen, tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- kehityspäällikkö Sami Kivivasara, Väestörekisterikeskus
- tiedottaja Veikko Leinonen, Jehovan todistajat
- järjestösihteeri Pekka Alhovaara, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry
- lakimies Kai Ahotupa, Maanpuolustuskiltojen liitto ry
- toiminnanjohtaja Olli Nyberg, Reserviläisliitto - Reservin Aliupseerien Liitto ry

- työehtoasiantuntija Nikolas Elomaa, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toiminnanjohtaja Janne Kosonen, Suomen Reserviupseeriliitto ry
- hallituksen jäsen Silvio Hjelt ja toiminnanjohtaja Isto Kujala, Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry
- toiminnanjohtaja Pekka Majuri, Maanpuolustuskoulutus ry
- valmiussuunnittelija Johan Lunabba, Suomen Punainen Risti
- toiminnanjohtaja Laura Lodenius, Suomen Rauhanliitto - YK-yhdistys
- pääsihteeri Petteri Tervonen, vapaaehtoisen maanpuolustustyön neuvottelukunta
- pääsihteeri Jori Mäntysalo, Vapaa-ajattelijain Liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Sotilaskotiliitto
- Maanpuolustusnaisten Liitto ry
- Naisten Valmiusliitto ry

## HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi asevelvollisuuslaki, joka korvaisi vuoden 1950 asevelvollisuuslain. Uudistuksen tavoitteena on saattaa asevelvollisuuslaki perustuslain vaatimukset täyttäväksi ja myös muutoin entistä ajanmukaisemmaksi ja toimivammaksi. Asevelvollisuuslain soveltamisalaa täsmennettäisiin ja osin laajennettaisiin niin, että laissa voitaisiin säätää myös asevelvollisten määräämisestä tehtäviin, jotka eivät perustu yksinomaan maanpuolustusvelvollisuuden täyttämistä koskevaan perustuslain säännökseen. Muita tehtäviä olisivat muun muassa virka-aputehtävät.

Lakiin ehdotetaan nykyistä selkeämpää sääntelyä asevelvollisuudesta, siihen kuuluvasta palvelusvelvollisuudesta ja velvollisuudesta olla palveluspaikassa. Poikkeusoloja koskevaa sääntelyä lisättäisiin ja täsmennettäisiin. Asevelvollisuusasioita käsittelevistä viranomaisista ja niiden toimivallasta säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin. Palveluskelpoisuus määriteltäisiin laissa nykyistä selkeämmin. Palveluskelpoisuuden määrittämiseksi asevelvollinen voitaisiin määrätä nykyiseen tapaan lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön tarkastukseen. Uutta olisi se, että myös huumausaineen käyttö voitaisiin selvittää. Lakiin sisällytettäisiin sääntely soveltuvuuskokeista ja erikoiskoulutukseen hakeutuvien valintakokeista. Asevelvollisuuteen kuuluvia etuuksia koskevat säännökset koottaisiin yhteen lukuun nykyistä yksityiskoh-

taisempina. Säännökset kirjoitettaisiin oikeuden muotoon.

Varusmiespalvelukseen määrääminen ehdotetaan joustavammaksi niin, että palveluksen aloittamisaika voitaisiin määrätä kolmen vuoden jaksolle sekä kutsunnassa että muutettaessa jo annettua määräästä. Samalla nykyisestä lykkäysmenettelystä luovuttaisiin. Näin ollen asevelvollisella olisi aina voimassa oleva määräys aloittaa palvelus. Asevelvollisrekisteriä koskevat säännökset kirjoitettaisiin nykyistä täsmällisempään muotoon. Rekisterin käyttötarkoitusta ehdotetaan laajennettavaksi kattamaan myös muun kuin asevelvollisen henkilötietojen käsittelyn, kun kyse on sodan ajan tehtävistä sekä liikemääräpanoon ja poikkeusolojen toimintaan varautumisesta. Nykyisestä poiketen asevelvollisuuslakiin ei sisällytettäisi sääntelyä tietojen salassapidosta, vaan salassapito määräytyisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan.

Ulkosuomalaisen ja toisen valtion kansalaisten asevelvollisuusasioihin ehdotetaan nykyistä joustavampia menettelytapoja. Ulkomailla asuva ei olisi velvollinen tulemaan kutsuntaan henkilökohtaisesti, vaan hän voisi hoitaa asian lähettämällä kirjallisen selvityksen palveluskelpoisuudestaan. Ulkomailla pitkään asunut, jolla olisi lisäksi muun valtion kansalaisuus, ei olisi velvollinen tulemaan kutsuntaan eikä palvelukseen rauhan aikana. Lisäksi käytössä olisi mah-

dollisuus myöntää vapautus hakemuksesta kuten nykyisin.

Muutoksenhakua koskevaa säännöstöä ehdotetaan täydennettäväksi oikaisuvaatimusta koskevalla menettelyllä. Päätökseen, johon saisi hakea oikaisua, ei saisi hakea muutosta valittamalla. Valitusviranomainen olisi nykyiseen tapaan kutsunta-asiain keskuslautakunta. Valituskieltoa koskevaa säännöstä ehdotetaan täydennettäväksi esimerkkiluettelolla sotilaskäskynä ratkaistavista asioista, joista ei saisi hakea muutos-

ta valittamalla. Sotilaskäsky on vakiintuneen käytännön mukaan rinnastettu virkakäskyyn, josta ei saa hakea muutosta valittamalla.

Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset laeiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain, rikoslain ja sotilasoikeudenkäyntilain muuttamiseksi.

Esitys liittyy vuoden 2008 talousarvioon. Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

### *Yleisperustelut*

#### *Yleisarvio hallituksen esityksestä*

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Lähes 60 vuotta vanha asevelvollisuuslaki, vaikka sitä on vuosien mittaan ajantasaistettukin, kaipaa kokonaisuudistusta muun muassa uuden perustuslain vaatimusten näkökulmasta. Tämä koskee erityisesti säännöksiä, jotka liittyvät lainsäädäntövallan delegointiin, sotilasviranomaisten toimivaltaan ja tehtäviin sekä perusoikeuksiin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 9/2007 vp) mukaan ehdotus asevelvollisuuslaiksi voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos valiokunnan sen 79 §:stä, 90 §:n 2 momentista sekä 112 §:n 2 ja 3 momentista tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Saadun selvityksen mukaan ehdotettu asevelvollisuuslaki perustuu yleiseen asevelvollisuuteen, eikä nykyiseen järjestelmään esitetä merkittäviä muutoksia. Uudessa asevelvollisuuslaissa säädettäisiin pääosin samoista asioista kuin nykyisessä laissakin (452/1950). Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset laeiksi sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain, vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain, rikoslain ja sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta.

Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä, että yhteiskunnallisesti merkittäviä puolustushallinnon lakihankkeita valmistellaan mahdollisimman laajapohjaisesti antaen eri toimijoille riittävästi aikaa perehtyä ja kommentoida esitystä. Asian tuntijakuulemisten palautteen perusteella puolustusministeriö on asevelvollisuuslakiesityksen valmistelutyössä tässä mielessä onnistunut varsin hyvin. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosesityksin.

#### *Asevelvollisuuden merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa*

Jokainen Suomen kansalainen on perustuslain 127 §:n 1 momentin perusteella velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, ettei perustuslaissa ole estettä sille, että asevelvollisuus säädetään lailla koskemaan vain miehiä.

Uusi laki puolustusvoimista (551/2007) astuu voimaan 1.1.2008. Sen 2 §:n mukaan puolustusvoimien tehtävät ovat Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Näiden kaikkien tehtävien tehokkaaksi suorittamiseksi nykyjärjestelmä tarjoaa puolustusvaliokunnan mielestä parhaat mahdollisuudet. Yleinen asevelvollisuus nauttii kansalaisten vankkaa tukea. Tästä kertoo osaltaan myös se,

että lähes 80 % miehistä suorittaa varusmiespalveluksen.

Valiokunta pitää asevelvollisuusjärjestelmää hyvänä ja kustannustehokkaana järjestelmänä tuotettaessa laadukkaita sodan ajan joukkoja. Pinta-alaltaan suuressa, mutta väkiluvultaan pienessä maassa tarvitaan suuri reservi, jotta kriisitilanteessa koko maan puolustaminen olisi mahdollista. Yleinen asevelvollisuus mahdollistaa myös reservin pitämisen riittävän nuorena ja toimintakykyisenä.

Tässä yhteydessä puolustusvaliokunta ilmaisee huolensa siitä, että terveydellisten syiden — fyysinen ja henkinen suorituskky — vuoksi varusmiespalvelustaan lykkäävien tai keskeyttämään joutuvien henkilöiden määrä on valiokunnan saaman selvityksen mukaan huomattavasti kasvanut viime vuosina. Nuorten miesten huono kunto on vakava kansanterveydellinen ongelma, johon on kiinnitettävä huomiota jo koulunkäyntiaikana. Valiokunta näkee toisaalta, että huonokaan fyysinen kunto ei saisi olla ylivoimainen este varusmiespalveluksen suorittamiselle, ja pitää tärkeänä, että mahdollisimman moni nuori mies pystyisi varusmiespalveluksen suorittamaan. Valiokunta huomauttaa, että fyysisesti huonokuntoisilla miehillä saattaa olla puolustusvoimien kannalta ensiarvoisen tärkeää osaamista esimerkiksi IT-alalla. Valiokunta toteaa, että varusmiespalveluksen kehittämistä on syytä pohtia tarkemmin vuoden 2008 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa.

Muiden viranomaisten tukeminen on annettu puolustusvoimien toiseksi tehtäväksi laissa puolustusvoimista. Tietyissä virka-aputehtävissä, kuten pelastustehtävissä, voidaan valiokunnan mielestä perustellusti käyttää myös asevelvollisia. Valiokunta näkee myös, että varusmiespalveluksen suorittaminen antaa hyvät edellytykset osallistumiselle kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Kriisinhallintatehtävistä kiinnostuneita reserviläisiä on löytynyt käynnistettävien operaatioihin yli tarpeen. Lisäksi laaja rekrytointipohja on tarjonnut mahdollisuuden räätälöidä kulloiseenkin operaatioon sopiva joukkokokoonpano.

#### *Asevelvollisen palvelus ulkomailla ja määrääminen puolustusvoimien ulkopuoliseen tehtävään*

Lakiehdotuksen 62 §:ssä säädetään edellytyksistä, joilla asevelvollinen voidaan lyhytaikaisesti määrätä palvelemaan Suomen rajojen ulkopuolella. Saadun selvityksen mukaan palvelus ulkomailla liittyy pääsääntöisesti sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyviin harjoituksiin, jotka kestävät yleensä 1—3 viikkoa. Erilaiset vierailu- ja kilpaurheilutoimintaan liittyvät ulkomaanjaksot ovat kestoaltaan edellä mainittua ajanjaksoa lyhyempiä, kun taas esimerkiksi merivoimien ulkomaanpurjehdukset voivat kestää useita viikkoja, jopa kuukausiakin.

Asevelvollinen voidaan 62 §:n 3 momentin perusteella määrätä virka-aputehtäviin Suomen rajojen ulkopuolelle. Saadun selvityksen mukaan esityksellä mahdollistettaisiin erityisesti osallistuminen EU:n yhteisvastuulausekkeen mukaisesti virka-aputehtäviin. Virka-apu ja sen antamiseen tähtäävä harjoittelu on ollut pohjoisella kalottialueella käytännön tasolla puolustusvoimien ja muiden Pohjoismaiden viranomaisten välistä normaalia yhteistyötä.

Virka-apuosastoon kuuluvat asevelvolliset voivat 62 §:n 2 momentin ja 78 §:n 1 momentin perusteella osallistua paitsi puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 (b) kohdassa tarkoitettuun pelastustoimintaan myös 2 (a) kohdassa mainittuun virka-avun antamiseen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten estämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi. Asevelvolliset eivät saa 78 §:n 1 momentin perusteella osallistua virka-aputehtäviin, joissa on kyse vaarallisten henkilöiden kiinniotamisesta, räjähteiden raivaamisesta, aseellisesta voimankäytöstä tai muusta vaarallisesta tehtävästä.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että lakiehdotuksen virka-apuosaston tehtävät soveltuvat asevelvollisille. Tehtävien harjoitteluun ja niiden suorittamiseen liittyy myös koulutuksellisia näkökohtia. Perustuslakivaliokunta huomauttaa lisäksi, että kansainvälisen kanssakäymisen lisääntyminen yhteiskunnan eri aloilla on otettava huomioon arvioitaessa perustus-

laista johtuvia rajoituksia käyttää asevelvollisia Suomen rajojen ulkopuolella.

Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan lakiehdotuksen samoin kuin voimassa olevan lain sanamuodon perusteella ("kuuluu virka-apuosastoon") on jossain määrin epäselvää, voidaanko kansainvälistä virka-apua antavaan osastoon määrätä muitakin kuin vapaaehtoisia asevelvollisia. Perustuslain kannalta ongelmallista ei ole, mikäli varusmiehiä käytetään Suomen lähialueilla lyhytaikaisissa pelastustehtävissä. Perustuslakivaliokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että lakiehdotuksen 62 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuun virka-apuosastoon kuulumiselle saadaan asianomaisen suostumus virka-apuosaston tehtävien maantieteellisen ja asiallisen laaja-alaisuuden vuoksi.

#### *Reserviläisten määrääminen erityistehtäviin*

Puolustusvaliokunta toteaa, että lakiehdotuksen 79 § merkitsee kokonaan uutta valtuutta ja menettelyä määrätä reserviläisiä palvelukseen tiettyissä kriisitilanteissa. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä, että tiettyjä erityiskoulutuksen saaneita reserviläisryhmiä voidaan 79 §:n perusteella kutsua vakavissa kriisitilanteissa lyhytkestoiseen palvelukseen. Puolustusvoimilla on osaaamista ja kalustoa, jota muualta yhteiskunnasta ei välttämättä löydy.

Tasavallan presidentti voi lakiehdotuksen 79 §:n nojalla päättää valtioneuvoston esityksestä, että pääesikunnalla on oikeus määrätä reservissä olevia asevelvollisia puolustusvoimissa saamansa koulutuksen mukaisiin tehtäviin. Edellytyksenä on, että määräys on välttämätön valmiuslain 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettussa suuronnettomuustilanteessa silloin, kun tilanne on erityisen vakava, sekä tilanteessa, jossa laajalle levinnyt kulkutauti vastaa vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että reserviläinen on ehdotetun sääntelyn perusteella mahdollista määrätä muuhun kuin perustuslain 127 §:n 1 momentissa tarkoitettuun maanpuolustusvelvollisuuteen liittyvään tehtävään. Sääntelylle on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät ja painavat perusteet.

Ehdotuksessa tarkoitetuissa tilanteissa on kysymys väestön terveydestä ja viime kädessä jokaisen oikeudesta elämään.

Perustuslakivaliokunta huomauttaa, että 79 § on rakenteeltaan ja asiasisällöltään yhteydessä valmiuslakiin, jonka kokonaisuudistukseen tähtäävä hanke on valtioneuvostossa vireillä, ja tarvittaessa pykälää vastaava ehdotus on aikanaan mahdollista sisällyttää valmiuslainsäädännön uudistamista tarkoittavaan esitykseen. Mikäli 79 § halutaan säilyttää, on sitä oleellisesti rajattava.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että ehdotuksessa tarkoitettun työvelvollisuuden piiriin kuuluu varsin laaja henkilökunta. Säännös koskee sanamuotonsa mukaan jokaista reservissä olevaa asevelvollista. Velvoitettava henkilöryhmä jää perustuslain kannalta ongelmallisella tavalla valtioneuvoston asetuksella annettavan sääntelyn varaan. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn tarkoitus on kohdistua lähinnä suojelu- tai muun vastaavan puolustusvoimien erityiskoulutuksen saaneisiin reserviläisiin. Tällaisesta rajauksesta on sisällytettävä lakiin erityinen maininta. Lisäys on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiseksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lakiin on lisäksi välttämätöntä lisätä säännökset työvelvollisuuden ajallisesta kestosta, jotta lakiehdotus voidaan näiltä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Säännökset tulee lisäksi muotoilla niin, että määräys työvelvollisuudesta voidaan antaa vain verrattain lyhyeksi ajaksi.

#### *Aseettoman palvelusaika*

Aseettoman palvelusaikasäännösten yhdenmukaistamista muiden palvelussäännösten kanssa on esitetty harkittavaksi yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Lakiehdotuksen 69 §:n perusteella nykyisen 330 päivän sijasta aseettoman palvelusajaksi esitetään 270 tai 362 päivää annettavan koulutuksen mukaan.

Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että aseeton palvelus eroaa aseellisesta sisällöltään mutta ei välttämättä muilta osin kokonaisuusittavuudeltaan. Ero palveluksen sisällössä taas perustuu aseettomana palvelukseen hakeutu-

neen itse ilmoittamiin omantunnonsyihin. Palvelusaikasääntelyn erilaisuus ei perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan siksi vaivatta sovi yhteen perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetyn syrjintäkiellon kanssa. Lausunnossa todetaan edelleen, että sääntelyyn liittyvää tiettyä ongelmallisuutta lieventää se, että kysymys on sinänsä asianmukaisesta muutoksesta kaikkia aseettomia nykyisin koskevaan 330 päivän palvelusaikaan. Puolustusvoimien koulutuksellisten ja toiminnallisten tarpeiden kannalta ei perustuslakivaliokunnan mielestä kuitenkaan lie ne välttämätöntä, että kaikki aseettomat palvelevat vähintään 270 päivää. Aseettomana ja aseellisenä palvelevien varusmiesten palvelusaikasäännösten yhtenäistämistä on siksi syytä harkita.

Saadun selvityksen mukaan aseettomaan palvelukseen hakeutuvien määrä on viime vuosina pienentynyt. Vuonna 2003 aseettomaan palvelukseen hakeutui 56 henkeä ja vuonna 2006 enää 38 henkeä. Aseettomista noin puolet palvelee kirjurin tehtävässä, joka normaalisti on kuusi kuukautta palvelevan tehtävä. Muita tyypillisiä tehtäviä ovat lääkintämiehen ja moottoriajoneuvon kuljettajan tehtävät, jotka ovat yhdeksän kuukautta palvelevan tehtäviä. Osa kuljettajan tehtäviin koulutettavista palvelee 12 kuukautta. Aseetonta palvelusta voimassa olevan lain mukaan suorittavat eivät ole palvelusaikansa puitteissa ehtineet kuitenkaan suorittaa 12 kuukauden kuljettajakoulutusta loppuun. Uudessa lakiehdotuksessa aseettoman omat toiveet pyritään ottamaan huomioon koulutukseen määrättäessä, minkä vuoksi aseettoman palveluksen pituus voi siis olla myös 362 päivää.

Asiantuntijakuulemisissa kävi ilmi, että kuuden kuukauden palvelusajan ottaminen käyttöön voisi lisätä huomattavasti aseettomaan palvelukseen hakeutuvien määrää. Lisäksi pidettiin mahdollisena sitä, että aseettomaan palvelukseen siirryttäisiin enenevässä määrin myös keino-  
lutarkoituksessa, jos asianomainen tulisi määrättyksi vastoin tahtoaan pidempää palvelusaikaa edellyttävään koulutukseen. Nykyään vuosittain muutamia aliupseeriksi koulutettuja on ilmoit-

tautunut aseettomaksi kotiutuakseen kuukautta aikaisemmin.

Puolustusvaliokunta toteaa, että aseettomana palvelevien määrän lisääntyminen ei ole tarkoituksenmukaista asevelvollisuuden tarkoitus ja puolustusvoimien tehtävät huomioon ottaen. Valiokunnan näkemyksen mukaan aseeton palvelus on aseellista palvelusta kevyempää, joten pitempi palvelusaika tasaa kokonaisrasittavuutta. Näin ollen 270 päivän minimiaikaa aseettomassa palveluksessa ei voida pitää kohtuuttomana.

#### *Asevelvollisten taloudellisosiaalisen aseman kehittäminen*

Esitetyn asevelvollisuuslain 11 lukuun on sisällytetty kaikki keskeiset varusmiesten ja reserviläisten taloudellisosiaalista asemaa koskevat säännökset. Saadun selvityksen mukaan vuoden 2008 alusta lähtien lisätään muun muassa maksuttomien matkojen määrää 1—2 lomamatkalla, jolloin ollaan lähellä tavoitetta eli kaikkien lomamatkojen maksuttomuutta julkisilla kulkuneuvoilla. Valiokunta pitää tätä tervetulleena uudistuksena.

Lakiehdotus ei tuo kuitenkaan ratkaisua kahteen tärkeään osakokonaisuuteen eli kotiuttamisrahan kohtaloon tai eläkkeen kertymiseen varusmiesaikana. Vuosina 1978—1991 asevelvollisille maksettiin valtion varoista kotiuttamisraha. Määräraha sisältyi valtion tulo- ja menoarviossa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Kotiuttamisrahan maksaminen lopetettiin osana julkisen talouden silloisia säästötoimenpiteitä vuonna 1991. Tällöin kotiuttamisraha oli 300 markan suuruinen. Varusmiesten puolelta tulleissa esityksissä kotiuttamisrahaa on esitetty palautettavaksi porrastettuna palvelusajan mukaan: esimerkiksi 100 euroa/6 kuukautta ja 150 euroa/12 kuukautta. Puolustusministeriö on arvioinut kotiuttamisrahan palauttamisen kustannusvaikutukseksi noin 3 miljoonaa euroa vuosittain.

Saadun selvityksen mukaan kotiuttamisraha on ollut edellisellä hallituskaudella useita kertoja esillä sosiaali- ja terveysministeriön budjettivalmisteluissa, mutta asian käsittely ei ole edennyt. Nyt asiaan liittyvää valmistelua ei ole käyn-

nissä. Puolustusvaliokunta pitää tärkeänä kotiuttamisrahajärjestelmän palauttamista mahdollisimman nopeasti. Siitä saadut kokemukset olivat positiivisia 1978—1991, ja kotiuttamisraha auttoi osaltaan asevelvollisia siirtymisessä taikaisin siviilielämään.

Asevelvollisten eläketurvan kustannuskysymys jakaa saadun selvityksen mukaan näkemyksiä valtionhallinnossa. Sosiaali- ja terveysministeriön näkemyksen mukaan tämän etuuden kustantaminen kuuluu puolustusministeriölle. Puolustusministeriö taas katsoo, että toimenpiteiden toteutus ja rahoitus kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Varusmiesajan eläkekertymästä ja mahdollisen uudistuksen valtiolle aiheuttamista kustannuksista on esitetty erilaisia arvioita. Palkansaajien tutkimuslaitos on arvioinut yhden ikäluokan eli noin 30 000 henkilön eläkkeiden maksavan noin 2,1 miljoonaa euroa vuodessa.

Vuoden 2005 alusta voimaantulleen eläkeuudistuksen mukaisesti eläkettä alkaa kertyä 18 ikävuodesta alkaen. Varusmiespalvelusaikaa ei kuitenkaan lueta eläkeajaksi. Työeläkeuudistuksen yhteydessä eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmiespalvelukseen osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden vuoksi.

Puolustusvaliokunnan näkemyksen mukaan asevelvollisten rajaamista eläkeoikeuden ulkopuolelle voidaan pitää kansalaisten yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokysymyksenä.

Edellä todettuun viitaten puolustusvaliokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi lausumaa varusmiesajan huomioimiseksi eläkkeen määräytymisessä, kotiuttamisrahan palauttamisessa sekä varusmiesten taloudellisten etuuksien edelleen kehittämisessä.

#### *Kutsuntaan liittyvät kunnan velvollisuudet*

Ehdotuksen 22 §:n perusteella kunnan tulee aluetoimiston esityksestä järjestää asevelvollisten ennakkoterveystarkastus terveyskeskuksessa tai muussa tarkastukseen soveltuvassa paikassa sekä tarpeellinen määrä lääkäreitä kutsuntaan

ja soveltuvat tilat kutsunnan järjestämistä varten. Kunnan tulee lisäksi nimetä kutsuntalautakuntaan kunnan edustaja ja tälle tarpeellinen määrä varahenkilöitä. 24 §:ssä säädettäisiin kustannusten korvaamisesta.

Eduskunta on aiemmin hyväksynyt lakimuutokset koskien puolustusvoimien terveydenhuollon supistamista ja puolustusvoimien tukeutumista kuntien terveydenhuoltoon (252/2006, 293/2006, 294/2006 ja 626/2007). Näissä on säädetty muun muassa kunnille tulevista korvauksista.

Kuntaliiton puolelta on asiantuntijakuulemisissa tuotu esiin, että kunnan rooli asevelvollisten palveluskelpoisuuden määrittämisessä tulisi olla sopimusperusteinen palvelujen tuottaja eikä järjestäjä. Kuntaliitto katsoo, että asevelvollisen palveluskelpoisuuden määrittelyyn tarvittavat lääkäripalvelut kuuluvat kokonaan valtion järjestämisvastuulle ja myös kustannettaviksi. Tällöin myös tehtävään kuuluva viranomaisvastuu siihen liittyvine turvallisuusnäkökohtineen kuuluisi puolustusvoimille eikä kunnalle. Lisäksi tuotiin esiin, ettei kutsuntoihin ja ennakoterveystarkastuksiin ole aina luovutettavissa terveyskeskuksen virkavastuulla toimivaa lääkärinä, vaan kysymykseen voi tulla vuokralääkäri tai yksityisen terveysaseman lääkäri, jolloin kunnan järjestämisvastuu on pelkästään työvoiman välitys- ja rahoitusvastuuta puolustusvoimille.

Kansanterveyslain 1.1.2008 voimaantulevan 25 §:n perusteella korvaus ennakoterveystarkastuksista ja lääkärin osallistumisesta kutsuntoihin on 50 prosenttia sovituista tai palvelun tuottamisesta aiheutuneista kustannuksista. Tällä hetkellä puolustusvoimat ei maksa korvauksia näistä palveluista. Kansanterveyslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (234/2006) mukaan ennakoterveystarkastusten järjestämisestä ja lääkärin osallistumisesta kutsuntatilaisuuksiin aiheutuu vuosittain arviolta noin 2 miljoonan euron kustannukset. Kustannusten jakamisen jälkeen kuntien maksuosuus olisi vuosittain noin miljoona euroa.

Puolustusvaliokunta toteaa, että nuorten miesten ennakoterveystarkastukset ovat selke-

ästi koko yhteiskuntaa hyödyttävä kansanterveydellinen toimi. Kansanterveyslain (626/2007) 25 §:n perusteella suoritettava ennakkoterveystarastusten ja kutsuntalääkärien kustannusten jakaminen tasan puolustusvoimien ja kuntien kesken on tätä taustaa vasten järkevä kompromissi.

#### *Jehovan todistajien asema*

Asevelvolliselle, joka osoittaa kuuluvansa Jehovan todistajat -nimiseen rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan ja ilmoittaa, että uskonnolliseen vakaumukseen perustuvat omantunnonsyyt estävät häntä suorittamasta asevelvollisuutta aseellisessa palveluksessa tai missään sitä korvaavassa palveluksessa, voidaan sen estämättä, mitä asevelvollisuuslaissa ja siviilipalveluslaissa säädetään, myöntää lykkäystä ja hänet voidaan vapauttaa asevelvollisuuden suorittamisesta rauhan aikana siten kuin laissa Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa (645/1985) säädetään.

Saadun selvityksen mukaan laki Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa säädettiin aikanaan perustuslain säätämisyjärjestyksessä niin sanottuna poikkeuslakina sen vuoksi, että sen katsottiin merkitsevän Jehovan todistajien vapautusta maanpuolustusvelvollisuudesta ja samalla poikkeusta kansalaisten yhdenvertaisuudesta. Puolustusministeriö on 14.3.2007 asettanut toimikunnan, jonka tehtävänä on selvittää sanotun lain tarpeellisuus ja lain suhde perustuslain säännöksiin ja tehdä ehdotus sääntelyn tarkistamiseksi. Toimikunnalle asetettu määräaika päättyy 30.11.2007.

#### *Poliisin kutsunnassa antama virka-apu*

Asiantuntijakuulemisissa tuotiin sisäasiainministeriön puolelta esiin, että ministeriö ei näe poliisin ehdotonta läsnäolopakkoa tarpeelliseksi kutsuntatilaisuuksissa. Saadun selvityksen mukaan etenkin haja-asutusalueilla poliisin ehdoton läsnäolovelvoite voi hidastaa muiden virkatehtävien suorittamista.

Puolustusvaliokunta ymmärtää sisäasiainministeriön huolen asiassa, mutta pitää tärkeänä, että poliisi on paikalla kutsuntatilaisuudessa valvomassa järjestystä ja antamassa tarvittavaa virka-apua. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että poliisiviranomaisilla voi olla kutsuntatilaisuuden suorittamisen kannalta tärkeää tietoa. Valiokunta ei näin ollen näe tarpeelliseksi tämentää 23 §:n muotoilua. Poliisin läsnäoloa tarvitaan etenkin kutsuntatilaisuuden alkaessa. Kutsuntatilaisuuden käynnistyttyä häiriöttä eri viranomaistahot voivat sopia, tarvitaanko poliisin läsnäoloa koko tilaisuuden ajan. Kaikissa olosuhteissa tulee varmistaa, että mahdollisissa häiriötilanteissa poliisiviranomaiset saadaan viivytyksettä takaisin kutsuntatilaisuuteen.

#### *Palvelukseen kutsumatta jättäminen yleisen edun vuoksi*

Poliisi ja monet muut tahot ovat toivoneet automaattista vapautusta liikekannallepanosta. Nykyisin niistä tehtävistä, joista vapautus koskee, säädetään asetuksella. Järjestelmä edellyttää, että työnantaja tekee sotilasviranomaiselle ilmoituksen henkilöstä, jolle vapautus haetaan.

Lakiehdotuksen 89 §:n perusteella voimassa olevasta sääntelystä ehdotetaan säilytettäväksi ainoastaan vapautus hakemuksen perusteella. Palveluksesta vapauttamisen perusteena tulisi kysymykseen sekä yleinen että sotilaallinen etu. Palveluksesta voitaisiin vapauttaa esimerkiksi julkisessa tehtävässä tai muussa yhteiskunnan toiminnalle tärkeässä tehtävässä palveleva asevelvollinen.

Hakemuskäytäntöä on perusteltu sillä, että vapautushakemusten osalta säilyy näin tietty ajantasaisuus. Lisäksi pykälän muotoilu on tehty sen verran väljäksi, ettei mitään tahoa ole suljettu vapautusmenettelyn ulkopuolelle.

Puolustusvaliokunta näkee ehdotetun uuden sääntelyn mielekkääksi. Sen ansiosta vapautuslistat pysyvät ajan tasalla. Säännös on myös muotoilultaan sellainen, että kaikki tahot — kuten tietyt julkisoikeudelliset yhdistykset — voivat hakea esimerkiksi vapaaehtoistyöntekijöilleen vapautusta.

*Isyyssvapaa*

Lakiehdotuksen 44 §:n mukaan varusmiespalveluksessa olevalla on oikeus lapsen syntymän yhteydessä 12 päivän isyyssvapaaseen. Voimassa olevassa asevelvollisuuslaissa isyyssvapaaoikeus on 6 päivää. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että yleensä isyyssvapaa on aloitettava kuukauden kuluessa lapsen syntymästä koulutuksen kannalta soveltuvimpana ajankohtana.

Normaali 18 vuorokauden isyyssvapaa on saadun selvityksen mukaan koulutuksellisista syistä liian pitkä poissaolojakso ja haittaa esimerkiksi johtajakoulutukseen hakeutumisessa. Saadun selvityksen mukaan isyyssvapaata on pitänyt viime vuosina noin 130—150 varusmiestä.

Valiokunta pitää hyvänä isyyssvapaan pidentämistä kahteentoista vuorokauteen. Pitempi isyyssvapaa edistää valiokunnan mielestä vanhemmuuden jakamista ja nuoren isän mahdollisuutta osallistua lapsen hoitoon asevelvollisuuden suorittamisesta huolimatta. Valiokunta pitää isyyden tukemisessa tärkeinä myös lakiehdotuksen 44 ja 46 §:n lomasäännöksiä henkilökohtaisesta lomasta ja pakottavasta henkilökohtaisesta lomasta.

*Asevelvollisuusrekisteri*

Lakiehdotuksen 96 §:n 2 momentissa säädetään, että rekisterinpitäjällä on oikeus saada 1 momentissa tarkoitetut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa maksutta tai tietojen irrottamiskustannuksiin perustuvaa vastiketta vastaan siten, kuin siitä asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan.

Saadun selvityksen mukaan muun muassa Ulkomaalaisvirastolla on oikeus saada tietoja maksutta kansalaisuuslain (359/2003) 48 §:n nojalla. Puolustusvoimat on puolestaan maksanut vuosittain noin 50 henkilön kansalaisuusaseman selvittämisestä Ulkomaalaisvirastolle 1 700 euroa. Väestörekisterikeskukselle puolustusvoimat on maksanut tiettyjen tietojen saamisesta noin 23 000 euroa vuodessa. Puolustusvoimat antaa kansalaisuuslain 40 §:n mukaan väestötietojärjestelmään tietoja kaksoiskansalaisten asevelvollisuuden suorittamisesta.

Puolustusvaliokunta toteaa, että näin pienistä maksuista pitää pystyä sopimaan vastavuoroisuuden perusteella eri viranomaisten kesken, jotta vältytään laskuttamiseen liittyvältä turhalta työltä.

Lakiehdotuksen 97 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädetään, että asevelvollisuusrekisteristä voidaan antaa Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle asevelvollisten 94 §:n 1 momentissa tarkoitettuja perustietoja vapaaehtoisien maanpuolustuskoulutuksen järjestämistä varten. Saadun selvityksen mukaan MPK voi tarpeellisia tietoja, kuten osoitetietoja, toimittaa myös jäsenjärjestöilleen.

*Muita seikkoja*

Lakiehdotuksen 15 §:n 3 momentin mukaan kutsunnan ajasta ja paikasta ilmoitetaan kutsunkuulutuksella, joka on nähtävillä puolustusvoimien verkkosivuilla ja kunnan ilmoitustaululla vähintään 2 viikkoa ennen kutsuntaa. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että käytännössä asevelvollisille on lähetetty rauhan aikana myös ilmoitus kirjeitse. Puolustusvaliokunta pitää tätä käytäntöä tarpeellisenä myös jatkossa.

Ehdotuksen 59 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään, että asevelvolliselle voidaan myöntää lupa lyhytaikaisesti poistua palveluspaikasta lähiomaisen kuoleman tai vakavan sairauden vuoksi. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa ei oteta kantaa siihen, onko avopuoliso lähiomainen. Puolustusvaliokunta toteaa, että lähiomainen-käsitteen tulee sisältää myös avopuoliso. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että lähiomainen-määritelmän tulee olla identtinen siviilipalveluslakiehdotuksessa (HE 140/2007 vp) käytetyn määritelmän kanssa.

Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille, että tietyissä sotilaslääneissä tulee ongelmia aiheuttamaan 19 §:n 2 momentin säännös siitä, että kutsuntalautakunnan jäsenistä yhden tulee olla aluetoimiston virkamies. Puolustusvaliokunta ei näe tarvetta säännöksen muuttamiseen. Aluetoimisto johtaa ja järjestää kutsunnat, jolloin aluetoimiston virkamiehen paikallaolo on luontevaa.

Eduskunnan oikeusasiamies toi kuulemisessa esiin tarpeen järjestää varusmiesten palvelus samassa varuskunnassa mahdollisimman yhdenmukaisesti. Puolustusvaliokunta yhtyy tähän näkemykseen. Saadun selvityksen mukaan yhdenmukaisen palveluksen järjestäminen samassa varuskunnassa palveleville on itsestään selvä lähtökohta puolustusvoimien toiminnassa. Palveluksen aikaisia eroja selittävät muun muassa varusmiehille annettava aselajikohtainen erikoiskoulutus.

Lakiehdotuksen 42 §:ssä säädetään osallistumisesta palvelusolosuhteita kehittävään toimintaan. Jokaisessa joukko-osastossa toimii komentajan alainen varusmiestoimikunta. Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, että varusmiestoimikuntien jäseniksi tulisi valita myös naisia. Puolustusvaliokunta pitää tasa-arvonäkökulmaa tärkeänä varusmiestoimikuntien toiminnassa.

Lakiehdotuksen 107 §:ssä viitataan palvelukseen kutsutun työ- tai virkasuhteen jatkumisesta annettuun lakiin (570/1961). Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, että mainittu laki on sisältyneen ja useilta lakiviittauksiltaan vanhentunut. Puolustusvaliokunta toteaa, että asevelvollisuuslain kokonaisuudistuksen jatkoksi on tämäkin laki perusteltua uudistaa mahdollisimman nopeasti.

Siviilipalveluslakia koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan asevelvollisuuslakiehdotuksen 88 §:n muuttamista. Saadun selvityksen mukaan muutosehdotus on kuitenkin tarpeeton, sillä säännöksen tarkoituksena on säännellä Jehovan todistajien poikkeusolojen aikaisesta asemasta.

### ***Yksityiskohtaiset perustelut***

**2 §. Asevelvollisuus.** Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että laitosisuhteissa olevien perusoikeuksien kannalta herkässä lainsäädännössä on nykyisin tapana nimenomaisin säännöksin korostaa viranomaisen toimivaltuuksien käyttöön kohdistuvia vaatimuksia laki- ja tarkoitussidonnaisuudesta sekä oikeasuhtaisuudesta.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten puolustusvaliokunta ehdottaa 2 §:ään säännöstä siitä, ettei asevelvollisen oikeuksia saa tämän lain nojalla rajoittaa enempää kuin palvelusvelvollisuuden suorittaminen, sotilaallisen järjestyksen ylläpito sekä asevelvollisten ja muiden henkilöiden turvallisuus välttämättä vaativat.

**3 §. Muu lainsäädäntö ja kansainväliset velvoitteet.** Eduskunnan käsittelyssä oleva ehdotus uudeksi siviilipalveluslaiksi aiheuttaa tarpeen tämentää 3 §:n 2 momentin säännösviittausta.

**4 §. Puolustusministeriö, pääesikunta, puolustushaarojen ja sotilaslääkien esikunnat.** Pykälän toisessa momentissa säädetään, että pääesikunta johtaa ministeriön linjausten mukaisesti asevelvollisuuden toimeenpanoa ja kehittää asevelvollisuusjärjestelmää. Puolustusvaliokunta esittää, että ilmaisu *linjausten mukaisesti* korvataan käsitteellä *perusteiden mukaisesti*, joka on vakiintuneempaa kielenkäyttöä.

**10 §. Palveluksesta vapauttaminen palveluskepoisuuden puuttumisen vuoksi.** Puolustusvaliokunta esittää 10 §:n 1 momenttiin lisättäväksi säännöstä siitä, että palvelusturvallisuuden vaarantaminen on peruste vapauttamiselle rauhan aikaisesta palveluksesta. Samansisältöinen lisäys ehdotetaan tehtäväksi myös 30 §:ään.

**14 §. Ennakkoterveystarkastus.** Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin huoli siitä, että lakiehdotuksen 14 §:n tulkinta voi käytännössä johtaa siihen, että huomattava osa ennakkoterveystarkastuksista jää käytännössä tekemättä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ennakkoterveystarkastus olisi kuitenkin pääsääntö. Jos asevelvollista koskevat vastaavat terveystiedot ovat jo sotilasviranomaisella, ennakkoterveystarkastuksen toimittaminen olisi säännöksen mukaan tarpeetonta.

Puolustusvaliokunta pitää asevelvollisten ennakkoterveystarkastuksia tärkeinä myös kansanterveydellisistä syistä. Valiokunta esittää 14 §:n 2 momenttia täsmennettäväksi siten, että tarkastuksen voi jättää väliin vain *ilmeisen* tarpeettomana silloin, kun asevelvollisella on muulta ta-

holta saatu riittävä selvitys palveluskelpoisuudesta.

*30 §. Määräyksen peruuttaminen.* Puolustusvaliokunta ehdottaa 30 §:ään lisättäväksi uutta 3 momenttia, jossa säädetään, että palveluksen aloittamista koskeva määräys voidaan peruuttaa myös, jos määräyksen antamisen jälkeen on tullut ilmi seikkoja, jotka osoittavat asevelvollisen olevan vaaraksi palvelusturvallisuudelle.

*31 §. Palvelusajan ja palveluspaikan muutos.* Puolustusvaliokunta esittää pykälän nimikettä muutettavaksi muotoon "Palveluksen aloittamisajan ja palveluspaikan muutos", jotta nimike vastaa säännöksen sisältöä.

*43 §. Toiminta palveluksen ulkopuolella.* Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että säännös on merkityksellinen perustuslain 18 §:n 1 momentin kannalta. Sen perusteella jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Ehdotus liittyy myös perustuslain 14 §:n 2 momentin siihen säännökseen, jonka mukaan oikeudesta osallistua kuntien hallintoon säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta toteaa edelleen, ettei luvanvaraisuus tällaisessa sääntely-yhteydessä sinänsä muodostu perustuslain kannalta ongelmalliseksi, mutta ehdotuksessa oleva maininta palvelustehtävien asianmukaiselle hoitamiselle mahdollisesti aiheutuvasta muusta haitasta on epämääräinen. Säännöstä onkin syytä täydentää maininnalla kyseessä olevan haitan vakavuudesta tai merkittävyydestä.

*50 §. Velvollisuus osallistua kertausharjoitukseen.* Reserviläisjärjestöjen taholta tuotiin esiin tarve nostaa 50 §:n 2 momentissa säädettyä aikaa vapaaehtoiisiin kertausharjoituksiin osallistumisesta. Säännöksen mukaan asevelvollinen voidaan määrätä suostumuksensa mukaisesti kertausharjoituksiin enintään 10 päivänä vuodessa työnantajan kirjallisella luvalla. Puolustusvaliokunta toteaa, että tietyn avainhenkilöstön kouluttamisen kannalta 10 vuorokauden kato saattaa olla liian matala ja esittää koulutuska-toksi 20 vuorokautta kalenterivuonna.

*53 §. Palvelusaikaan kuulumaton aika.* Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin tarve täsmentää tiettyjä termejä 53, 60, 93 ja 96 §:n osalta. Ky-seisissä säännöksissä on käytetty termejä "ri-  
kos" ja "rikollinen teko" silloinkin, kun tarkoite-taan tekoa, jota ei ole vielä lainvoimaisella pää-töksellä rikokseksi todettu. Puolustusvaliokunta esittää em. pykälissä selvyiden vuoksi käytettä-väksi termejä "epäilty rikos" ja "rikoksesta epäi-ly".

*56 §. Syrjäntäkielto.* Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin, että sukupuoli suuntautuminen -käsite tulisi muuttaa muotoon *seksuaalinen suuntautuminen*. Valiokunta esittää tällaisen muutoksen tekemistä.

*57 §. Palvelusvelvollisuus ja paikallaolovelvol-lisuus.* Lakiehdotuksen 57 § sisältää yleiset säännökset asevelvollisen palvelus- ja paikalla-olovelvollisuudesta. Säännökset asevelvollisen palvelusvelvollisuudesta ovat laissa yleispiirtei-siä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa tode-taan, ettei tämä ole perustuslain kannalta aivan ongelmatonta. Lakiehdotuksen 57 §:n 1 mo-menttia on tähän liittyen tarpeen täydentää esi-tyksen perusteluista ilmenevää tarkoitusta vas-taavilla nimenomaisilla maininnoilla palvelus-velvollisuuden ulottamisesta vain sellaisiin soti-laallista järjestystä ja palvelusta koskeviin kä-skyihin ja määräyksiin, jotka annetaan lakiin pe-rustuvan toimivallan nojalla. Puolustusvalio-kunta esittää 57 §:n 1 momentin täsmentämistä edellä kuvatulla tavalla.

*60 §. Palveluksen keskeyttäminen.* Esitetään käytettäväksi käsitettä *epäilty rikos* 1 momentin 2 kohdassa.

*62 §. Palveluksen järjestäminen ulkomailla.* Pe-rustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten puo-lustusvaliokunta esittää 62 §:n 1 momentin 3 kohtaa täsmennettäväksi siten, että asevelvolli-sen palvelus ulkomailla virka-apuosastossa pe-rustuu asevelvollisen nimenomaiseen suostu-mukseen.

67 §. *Aseeton palvelus.* Säännöstä on tarkoitus soveltaa myös sota-aikana. Valiokunta esittää tämän vuoksi säännöksestä poistettavaksi tarpeettomana mainintaa "rauhan aikana".

79 §. *Reserviläisen palvelus suuronnettomuus- ja muussa vakavassa tilanteessa.* Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten puolustusvaliokunta esittää 79 §:ään täsmennyksiä koskien reserviläisten palveluksen kestoa sekä palvelukseen kutsuttavia reserviläisryhmiä.

Puolustusvaliokunta esittää palvelusjakson pituudeksi 14 vuorokautta, jolloin rasite yksilölle ja työnantajalle ei ole kohtuuton. Mikäli tilanne vaatii, voidaan 2 viikon jälkeen palvelukseen kutsua toisia reserviläisiä. Valiokunta ehdottaa lisäksi palvelukseen kutsuttavien reserviläisten rajaamista selkeästi tietyn erityiskoulutuksen saaneisiin ryhmiin.

89 §. *Palvelukseen kutsumatta jättäminen hakemuksesta yleisen tai sotilaallisen edun vuoksi.* Puolustusvaliokunta esittää 89 §:ään lisättäväksi viittaussäännöstä 35 §:ssä määriteltyihin tahoihin, jotka jätettäisiin kutsumatta ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen ilman 89 §:ssä tarkoitettua hakemusta.

90 §. *Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen sovellettavat säännökset.* Valtioneuvoston asetuksella voidaan ylimääräisen palveluksen ja liikekannallepanon aikana säätää poikkeuksia lakiehdotuksen 90 §:n 2 momentissa luetelluista lain säännöksistä. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen edellytyksenä on, että valtuussäännöksiä täsmennetään olennaisesti. Puolustusvaliokunta esittää 90 §:n 2 ja 3 momenttiin tehtäväksi perustuslakivaliokunnan haluamat tarkistukset.

93 §. *Tietojen käsittely.* Esitetään käytettäväksi termiä *epäilty rikos* pykälän 1 momentissa.

96 §. *Tietojen saanti viranomaisilta, yhteisöltä ja yksittäiseltä henkilöltä.* Puolustusvaliokunta esittää, että 96 §:n 1 momenttiin lisätään vaa-

timus siitä, että rekisterinpitäjällä on oikeus saada asevelvollisuusrekisteriä varten vain *välttämättömiä* tietoja.

Lisäksi ensimmäisen momentin kahdeksatta kohtaa on syytä täsmentää uuden siviilipalvelusta koskevan lakiehdotuksen perusteella. Koska uutta siviilipalveluslakia sovellettaisiin myös poikkeusolojen aikana, siviilipalvelusvelvollisten tiedot eivät olisi puolustusvoimille tarpeellisia enää poikkeusolojen aikaiseen tehtävään si-  
joitettavuuden arvioimiseksi. On kuitenkin perusteltua, että asevelvollisuusrekisterissä on perustiedot kaikista asevelvollisista, myös asevelvollisuutta korvaavaa palvelusta suorittavista ja suorittaneista sekä näiden palveluskelvollisuudesta.

Esitetään käytettäväksi 1 momentin 5 kohdassa käsitettä *epäilty rikos*.

97 §. *Tietojen luovuttaminen.* Kansaneläkelaitos esitti asiantuntijakuulemisissa, että 97 §:n 1 momenttiin lisätään uusi kohta tietojen luovuttamiseksi Kansaneläkelaitokselle sotilasavustuksen täytäntöönpanoa varten. Puolustusvaliokunta esittää tällaisen lisäyksen tekemistä.

102 § *Reserviläispalkka.* 102 §:n 1 momentissa esiintyy virheellinen käsite *ylimääräinen harjoitus*. Puolustusvaliokunta esittää käsitteen korvaamista termillä *ylimääräinen palvelus*.

103 §. *Matkustamiskustannusten korvaaminen.* Sama korjausesitys kuin 102 §:ssä, oikea käsite on *ylimääräinen palvelus*.

105 §. *Terveystuolto.* Asiantuntijakuulemisissa tuotiin esiin muun muassa eduskunnan oikeusasiamiehen taholta, ettei varusmiesten lääkintähuolto ole ollut kaikin osin asianmukaisella tasolla muun muassa erikoissairaanhoidon osalta. 105 §:ssä säädetään, että palveluksessa olevalla on oikeus päästä lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön tarkastukseen ja saada tarvittavaa hoitoa.

Puolustusvaliokunta toteaa, että kansalaisuusvelvollisuuttaan suorittaville varusmiehille tulee taata asianmukainen hoitotakuu. Tämä vaatimus korostuu laitosesolosuhteissa, joissa ei ole si-

viiliyhteiskunnan valinnanvaraa hakeutua julkiseen tai yksityiseen hoitoon. Valiokunta esittääkin säännökseen sellaisen tarkennuksen tekemistä, että hoitoon tulisi päästä *viivytyksettä*. Valiokunta huomauttaa tässä yhteydessä, ettei asianmukaisen hoitotakuun järjestäminen varusmiehille tarkoita näiden asettamista parempaan asemaan erikoissairaanhoidon tarvitsevien kunnan asukkaiden kanssa.

*109 §. Oikaisuvaatimus.* Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että sääntelyn selkeyden takia on poistettava lakiehdotuksen 109 §:n 3 momentti kiellosta hakea sotilaskäskyyn oikaisua.

*112 §. Valituskielto.* Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että 112 §:n 2 momentin 4 kohtaa on muutettava siten, ettei siinä tarkoitettu valituskielto ulotu päätökseen isyysvapaan ajankohdasta. Muutos on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiseksi tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lisäksi perustuslakivaliokunta esittää, että 112 §:n 2 momentista on poistettava kohdat 2 ja 7, jotta ehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunta tekee teknisen korjausehdotuksen 112 §:n 2 momenttiin.

*115 §. Kutsunta-asiain keskuslautakunta.* Perustuslakivaliokunta on kutsunta-asiain keskuslautakunnan oikeudellista asemaa aiemmin arvioidessaan katsonut lainkäyttöelimen riippumattomuuteen kohdistuvasta vaatimuksesta johtuvan, että joko lautakunnan päätöksiin avataan valitusmahdollisuus korkeimpaan hallinto-oikeuteen tai kokoonpanosäännöksillä taataan puolustushallinnon ulkopuolisille jäsenille enemmistö lautakunnassa. Ehdotetut säännökset kutsunta-asiain keskuslautakunnan kokoonpanosta vastaavat perustuslakivaliokunnan esittämiä vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta pitää lisäksi tärkeänä, että lakiehdotusta täydennetään säännöksillä, joiden mukaan lautakunnan puheenjohtajalla, varapuheenjohtajalla ja jäsenillä on näissä tehtävissään tuomariin verrattava virassapysymisoikeus ja virkavastuu. Lakiehdo-

tuksen täydentäminen tällä tavoin poistaa osaltaan kutsunta-asiain keskuslautakunnan riippumattomaan asemaan liittyviä epäilyjä.

Puolustusvaliokunta esittää oikeustieteen kandidaatti -nimitystä muutettavaksi oikeustieteen maisteriksi, joka on nykyisin ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto.

*118 §. Asevelvollisuudesta kieltäytyminen.* Uudesta siviilipalveluslakiehdotuksesta johtuen tiettyjä käsitteitä ja viittaussäännöksiä 118 §:n 1 ja 2 momenteissa on tarpeen tarkentaa.

*129 §. Siirtymäsäännös.* Voimassa olevat ohjesäännöt ja määräykset jäävät lakiehdotuksen 129 §:n 4 momentin mukaan voimaan. Ne on kuitenkin uusittava kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Perustuslakivaliokunta pitää ohjesääntöjen ja määräysten uudistamista edellä esitetyn perusteella tärkeänä ja kiirehtii uudistusta.

Perustuslakivaliokunta toteaa lisäksi lausunnossaan, että muun muassa voimassa oleva yleinen palveluohjesääntö sisältää erinäisiä sellaisia määräyksiä muun ohella vaalimainonnasta ja julkaisujen levittämisestä, jotka ovat kyseenalaisia perustuslaista johtuvien, laintasoista säätelyä edellyttävien vaatimusten kannalta. Lakiehdotuksen 129 §:n 4 momentin perusteluista ilmenee, ettei säännöksen ole tarkoitus koskea uuden lain kanssa ristiriidassa olevien ohjesääntöjen ja määräysten oikaisuohjeita. Perustuslakivaliokunta toteaa, että tästä on syytä sisällyttää maininta puheena olevaan momenttiin.

Puolustusvaliokunta esittää lisäksi 129 §:n 5 momenttiin säännöstä siitä, että mitä muussa laissa säädetään sotilasläänin esikunnasta ja sotilasläänin komentajasta, tarkoittaa aluetoimistoa ja aluetoimiston päällikköä.

### **Päätösehdotus**

Edellä esitetyn perusteella puolustusvaliokunta ehdottaa,

*että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset),*

*että 2.—5. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja*

*että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).*

## **Valiokunnan muutosehdotukset**

### **1.**

## **Asevelvollisuuslaki**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

### **1 luku**

#### **Yleiset säännökset**

1 §  
(Kuten HE)

2 §  
*Asevelvollisuus*

(1—3 mom. kuten HE)  
*Asevelvollisen oikeuksia ei saa tämän lain nojalla rajoittaa enempää kuin palvelusvelvollisuuden suorittaminen, sotilaallisen järjestyksen ylläpito sekä asevelvollisten ja muiden henkilöiden turvallisuus välttämättä vaativat. (Uusi)*

3 §

*Muu lainsäädäntö ja kansainväliset velvoitteet*

(1 mom. kuten HE)  
Vapautuksesta sotilaalliseen maanpuolustukseen osallistumisesta vakaumuksen perusteella säädetään siviilipalvelulaissa (/) ja Jehovan todistajien vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa annetussa laissa (645/1985).  
(3—5 mom. kuten HE)

### **2 luku**

#### **Viranomaiset**

4 §

*Puolustusministeriö, pääesikunta, puolustushaarojen ja sotilasläänien esikunnat*

(1 mom. kuten HE)  
Pääesikunta johtaa ministeriön antamien perusteiden mukaisesti asevelvollisuuden toimeenpanoa ja kehittää asevelvollisuusjärjestelmää.  
(3 mom. kuten HE)

5—8 §  
(Kuten HE)

### **3 luku**

#### **Kutsunta ja palveluskelpoisuuden tarkastaminen**

*Palveluskelpoisuus*

9 §  
(Kuten HE)

10 §

*Palveluksesta vapauttaminen palveluskelpoisuuden puuttumisen takia*

Asevelvollinen vapautetaan palveluksesta rauhan aikana, jos hänellä on vaikea vamma tai sairaus, joka estää palveluksen asevelvollisena, tai jos hänen todetaan terveydentilansa vuoksi olevan kykenemätön palvelukseen niin pitkän ajan, ettei hänen kouluttamisensa myöhemminäkään olisi tarkoituksenmukaista, *taikka, jos hän on vaaraksi palvelusturvallisuudelle.*

(2 ja 3 mom. kuten HE)

11—13 §  
(Kuten HE)

14 §

*Terveydentilaa koskeva kysely ja ennakkoterveystarkastus*

(1 mom. kuten HE)

Kutsunanalainen velvoitetaan palveluskelpoisuuden selvittämiseksi osallistumaan kutsuntaa edeltävään terveystarkastukseen terveyskeskuksessa tai muussa tarkastukseen soveltuvassa paikassa kutsuntavuonna, jollei tarkastus ole *ilmeisen* tarpeeton aluetoimiston 1 momentin mukaan kutsunanalaiselta tai 96 §:n mukaan muulta taholta kutsunanalaisen palveluskelpoisuudesta saaman selvityksen tai asevelvollisen ulkomailla asumisen takia taikka muusta erityisestä syystä.

15—27 §  
(Kuten HE)

4 luku

**Palvelukseen määrääminen**

28 ja 29 §  
(Kuten HE)

30 §

*Määräyksen peruuttaminen*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

*Palveluksen aloittamista koskeva määräys voidaan peruuttaa myös, jos määräyksen antamisen jälkeen on tullut ilmi seikkoja, jotka osoittavat asevelvollisen olevan vaaraksi palvelusturvallisuudelle. (Uusi)*

(4 mom. kuten HE:n 3 mom.)

31 §

*Palveluksen aloittamisajan ja palveluspaikan muutos*

(1—5 mom. kuten HE)

32—35 §  
(Kuten HE)

5 luku

**Palvelus asevelvollisena ja palveluksen järjestäminen**

*Varusmiespalvelus*

36—42 §  
(Kuten HE)

43 §

*Toiminta palveluksen ulkopuolella*

Varusmiespalveluksessa oleva henkilö ei saa harjoittaa elinkeinoa tai ammattia tai ottaa toimittaakseen kunnallista taikka muuta julkista tehtävää ilman joukko-osaston komentajan antamaa lupaa, jos toiminta edellyttää muun kuin vapaa-ajan käyttämistä tai muutoin voi *merkittävästi* haitata palvelustehtävien asianmukaista hoitamista.

44—49 §  
(Kuten HE)

## 50 §

*Velvollisuus osallistua kertausharjoitukseen*

(1 mom. kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen aikojen lisäksi asevelvollinen voidaan suostumuksensa mukaisesti määrätä hänen sodan ajan sijoituksensa mukaisen joukon kertausharjoitukseen enintään 20 päiväksi kalenterivuodessa, jos asevelvollinen on puolustusvoimille välttämätön joukon johtamisessa tai koulutuksessa. Palvelukseen määrääminen edellyttää lisäksi asevelvollisen työnantajan kirjallista suostumusta, jos harjoitus tapahtuu työaikana.

(3 mom. kuten HE)

51 ja 52 §  
(Kuten HE)

## 53 §

*Palvelusaikaan kuulumaton aika*

Varusmiespalveluksessa tai kertausharjoituksessa olevan palvelusaikaa ei ole:

(1—3 kohta kuten HE)

4) aika, jonka hän on ollut vapautensa menettäneenä rikoksesta epäiltynä;

(5 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

*Yhteiset säännökset*

54 ja 55 §  
(Kuten HE)

## 56 §

*Syrjintäkielto*

Tähän lakiin perustuvaa asevelvollisuutta täytäntöön pantaessa ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan iän, alkupeuran, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

## 57 §

*Palvelusvelvollisuus ja paikallaolovelvollisuus*

Asevelvollisen tulee palvella hänelle määrättyssä joukossa sekä noudattaa lakiin perustuvan toimivallan nojalla annettuja sotilaallista järjestystä ja palvelusta koskevia määräyksiä, esimiehen (poist.) käskyjä ja muita palvelukseen kuuluvia velvollisuuksiaan.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

58 ja 59 §  
(Kuten HE)

## 60 §

*Palveluksen keskeyttäminen*

Joukko-osaston komentaja voi keskeyttää asevelvollisen tässä laissa tarkoitetun palveluksen ja kotiuttaa asevelvollisen, jos:

(1 kohta kuten HE)

2) asevelvollinen on epäiltynä sellaisesta rikoksesta tai käyttäytyy sellaisella tavalla, että on perusteltua aihetta epäillä, että asevelvollinen voi vakavasti vaarantaa muiden palvelusturvallisuuden;

(3 kohta kuten HE)

(2—4 mom. kuten HE)

61 §  
(Kuten HE)

## 62 §

*Palveluksen järjestäminen ulkomailla*

Varusmiespalvelusta suorittava tai kertausharjoitukseen osallistuva asevelvollinen voidaan määrätä lyhytaikaisesti palvelukseen ulkomaille, jos hän:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) osallistuu nimenomaisen suostumuksensa mukaisesti virka-apuosastoon, jonka tehtävänä on antaa virka-apua Suomen rajojen ulkopuolella;

(4—6 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

63—66 §  
(Kuten HE)

6 luku

### **Aseeton palvelus**

67 §

#### *Aseeton palvelus*

Asevelvollinen, joka vakuuttaa vakaumukseen perustuvien omantunnonsyiden estävän suorittamasta asevelvollisuutta aseellisessa palveluksessa ja joka hakee aseettomaan palvelukseen, vapautetaan aseellisesta palveluksesta (*poist.*) ja määrätään aseettomaan palvelukseen.

(2 mom. kuten HE)

68—73 §  
(Kuten HE)

7 luku

### **Toisen valtion kansalaisuus ja asevelvollisuuden suorittaminen**

74—77 §  
(Kuten HE)

8 luku

### **Maanpuolustusvelvollisuuteen perustumaton palvelus**

78 §  
(Kuten HE)

79 §

#### *Reserviläisen palvelus suuronnettomuus- ja muussa vakavassa tilanteessa*

Tasavallan presidentti voi valtioneuvoston esityksestä päättää, että pääesikunta voi määrätä reservissä olevia asevelvollisia *lyhyeksi, kuitenkin*

*enintään 14 päivän, ajaksi puolustusvoimissa saamansa erityiskoulutuksen mukaisiin lääkintä-, pioneeri-, viesti-, kuljetus- ja suojelualan sekä muihin vastaaviin tehtäviin, joihin ei liity sotilaallisten voimakeinojen käyttämistä, jos se on välttämätöntä valmiuslain (1080/1991) 2 §:n 5 kohdassa tarkoitetussa suuronnettomuustilanteessa silloin, kun tilanne on erityisen vakava, sekä tilanteessa, jossa laajalle levinnyt vaarallinen kulkutauti vastaa vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta.*

(2 mom. kuten HE)

80 ja 81 §  
(Kuten HE)

9 luku

### **Ylimääräinen palvelus ja palvelus liikekannallepanon aikana**

82—88 §  
(Kuten HE)

89 §

*Palvelukseen kutsumatta jättäminen hakemuksesta yleisen tai sotilaallisen edun vuoksi*

(1 mom. kuten HE)

*Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen jätetään kutsumatta myös asevelvollinen, joka toimii 35 §:ssä tarkoitetussa tehtävässä. (Uusi)*

(3 ja 4 mom. kuten HE:n 2 ja 3 mom.)

90 §

*Ylimääräiseen palvelukseen ja liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen sovellettavat säännökset*

(1 mom. kuten HE)

Valtioneuvoston asetuksella voidaan ylimääräisen palveluksen ja liikekannallepanon aikana säätää poikkeuksia 15 §:ssä tarkoitetusta kutsunnan ajasta, kutsuntakuulutuksesta ja kutsuntaluettelosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää *tarkemmin* 88 §:ssä tarkoitetusta työstä ja menettelytavoista työhön määrättäessä.

#### 10 luku

#### Asevelvollisrekisteri

91 ja 92 §  
(Kuten HE)

93 §

#### *Tietojen käsittely*

Sotilasviranomaisella saa käsitellä asevelvollisrekisterissä olevia tietoja siinä laajuudessa kuin tiedot ovat tarpeen viranomaisen 91 §:ssä tarkoitetun tehtävän hoitamiseksi. Tietoja, jotka koskevat asevelvollisen terveydentilaa, sairautta, vammaisuutta tai häneen kohdistettua hoito- toimenpidettä sekä tietoja *epäilyistä rikoksesta* tai rangaistuksesta saa käsitellä ainoastaan silloin, kun tietojen käsittely on välttämätöntä sotilasviranomaisen yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tai 9 §:ssä tarkoitetun palvelusturvallisuuden varmistamiseksi.

94 ja 95 §  
(Kuten HE)

96 §

#### *Tietojen saanti viranomaiselta, yhteisöltä ja yksittäiseltä henkilöltä*

Rekisterinpitäjällä on sille 91 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi oikeus sen lisäksi, mitä muussa laissa säädetään, salassapitosäännösten estämättä saada asevelvollisrekisteriä varten *välttämättömiä* tietoja seuraavasti:

(1—4 kohta kuten HE)

5) poliisiviranomaiselta tietoja poliisin asevelvolliseen kohdistamista, *epäilyistä rikoksesta* johtuvista virkatoimista ja asevelvolliseen kohdistetuista seuraamuksista, jos tiedoilla on merkitystä asevelvollisen sopivuuden arvioimiseksi 38 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen ja teh-

tävään sekä asevelvollisen sijoitettavuuden arvioimiseksi ja hänen palveluksensa järjestämiseksi;

(6 ja 7 kohta kuten HE)

8) siviilipalvelusviranomaiselta *siviilipalvelusvelvollisen perustiedot sekä* tietoja hänen palveluksestaan ja palveluskelpoisuudestaan poikkeusolojen aikaiseen tehtävään *varautumista varten*;

(9—13 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

97 §

#### *Tietojen luovuttaminen*

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään, asevelvollisrekisteristä voidaan salassapitovelvollisuuden estämättä antaa tarpeellisia tietoja seuraavasti:

(1—6 kohta kuten HE)

7) *Kansaneläkelaitokselle sotilasavustuksen täytäntöönpanoa varten; (Uusi)*

(8—11 kohta kuten HE:n 7—10 kohta)

12) rekisteröidyn nimenomaisella suostumuksella myös muulle kuin *I—II* kohdassa tarkoitettulle.

(2—4 mom. kuten HE)

98 ja 99 §  
(Kuten HE)

#### 11 luku

#### Asevelvollisuuteen kuuluvat etuudet

100 ja 101 §  
(Kuten HE)

102 §

#### *Reserviläispalkka*

Reservin kertausharjoituksessa, ylimääräisessä *palveluksessa*, 79 §:ssä tarkoitetussa palveluksessa ja liikekannallepanon aikaisessa palve-

luksessa olevalla on oikeus reserviläispalkkaan palvelusajaksi laskettavilta päiviltä.

(2—4 mom. kuten HE)

### 103 §

#### *Matkustamiskustannusten korvaaminen*

Asevelvollisella on oikeus saada valtion kustantama matka tai korvaus kustannuksista, jotka aiheutuvat koti- tai asuinpaikan ja palvelus- tai tarkastuspaikan välisestä matkasta, jonka aiheena on:

1) varusmiespalvelukseen, kertausharjoitukseen, ylimääräiseen *palvelukseen* tai liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen saapuminen tai palveluksesta kotiuttaminen;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

(2—4 mom. kuten HE)

104 §  
(Kuten HE)

### 105 §

#### *Terveystenhoito*

Tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa olevalla on oikeus päästä lääkärin tai muun terveystenhoitoon ammattihenkilön tarkastukseen ja saada asianmukaista hoitoa viivytystä.

(2 mom. kuten HE)

106—108 §  
(Kuten HE)

### 12 luku

#### **Muutoksenhaku**

### 109 §

#### *Oikaisuvaatimus*

(1 ja 2 mom. kuten HE)

(3 mom. *poist.*)

110 ja 111 §  
(Kuten HE)

### 112 §

#### *Valituskielto*

(1 mom. kuten HE)

Valittaa ei saa *myöskään* sotilasviranomaisen päätöksestä, joka koskee:

(1 kohta kuten HE)

(2 kohta *poist.*)

(2 kohta kuten HE:n 3 kohta)

3) 44 §:ssä tarkoitetun loman (*poist.*) ajan-kohtaa;

(4 ja 5 kohta kuten HE:n 5 ja 6 kohta)

(7 kohta *poist.*)

(6 kohta kuten HE:n 8 kohta)

Lisäksi on kiellettyä valittaa joukko-osaston komentajan ja harjoituksen johtajan päätöksestä palveluksen ja koulutuksen järjestämistä, kertausharjoitusta tai ylimääräistä palvelusta koskevassa asiassa (*poist.*).

113 ja 114 §  
(Kuten HE)

### 115 §

#### *Kutsunta-asiain keskuslautakunta*

(1 mom. kuten HE)

Kutsunta-asiain keskuslautakunnassa on lainoppinut puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, joilla on kokemusta tuomarin toimesta, sekä viisi muuta jäsentä, joista kolmen tulee olla oikeustieteen *maisterin* tutkinnon suorittaneita ja kahden asevelvollisuusasioihin perehtyneitä, vähintään everstiluutnantin arvoisia upseereita. Jäsenistä enintään kolme saa olla puolustusministeriön hallinnonalan palveluksessa olevia.

*Kutsunta-asiain keskuslautakunnan puheenjohtajalla, varapuheenjohtajalla ja jäsenillä on näissä tehtävissään tuomariin verrattava virassapysymisoikeus ja virkavastuu. (Uusi)*

(4 ja 5 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

116 ja 117 §  
(Kuten HE)

13 luku

### Rangaistussäännökset

118 §

#### *Asevelvollisuudesta kieltäytyminen*

Varusmies, joka kieltäytyy kokonaan tässä laissa säädetystä palveluksesta, on, jollei hän hae siviilipalvelukseen, rikoslain (39/1889) 45 luvun säännösten soveltamisen sijasta tuomittava asevelvollisuudesta kieltäytymisestä rangaistukseen siten kuin siviilipalveluksesta kieltäytymisestä säädetään siviilipalveluslaissa. Rangaistusta tuomittaessa asianomaisen jäljellä olevaksi palvelusajaksi katsotaan se aika, joka olisi siviilipalveluslain (*poist.*) nojalla määrätty hänen siviilipalvelusajakseen, jos hänet olisi hakemuksestaan hyväksytty siviilipalvelukseen kotiutuspäivänään.

Jollei tässä pykälässä toisin säädetä, 1 momentissa tarkoitetun rikoksen osalta noudatetaan siviilipalveluslain (*poist.*) säännöksiä. Varusmies, jonka asevelvollisuudesta kieltäytymistä koskevan rikoksen esitutkinta-aineiston joukko-osaston komentaja on päättänyt sotilasoikeudenkäyntilain (326/1983) 14 §:n mukaisesti toimittaa syyttäjälle, on heti kotiutettava. Jos asianomaista ei tuomita asevelvollisuudesta kieltäy-

tymisestä vankeusrangaistukseen, sotilasviranomaisen määrää hänet uudelleen palvelukseen.  
(3 ja 4 mom. kuten HE)

119—124 §  
(Kuten HE)

14 luku

### Erinäiset säännökset

125—128 §  
(Kuten HE)

129 §

#### *Siirtymäsäännös*

(1—3 mom. kuten HE)

Määräykset ja ohjesäännöt, jotka on annettu tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lain nojalla, jäävät edelleen voimaan *siltä osin kuin ne eivät ole ristiriidassa tämän lain kanssa*. Ne on kuitenkin uusittava kahden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Jos muussa lainsäädännössä viitataan tällä lailla kumottavaan asevelvollisuuslakiin, viittauksen on katsottava tarkoittavan tätä lakia. *Mitä muussa laissa säädetään sotilasläänin esikunnasta ja sotilasläänin komentajasta, tarkoittaa aluetoimistoa ja aluetoimiston päällikköä.*

(6 mom. kuten HE)

### **Valiokunnan lausumaehdotus**

*Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin varusmiespalvelusajan ottamiseksi huomioon eläkkeen määräyty-*

*misessä sekä kotiuttamisrahan maksamiseksi palveluksesta kotiutuville. Eduskunta edellyttää lisäksi, että asevelvollisille kuuluvia taloudellisia etuuksia kehitetään edelleen.*

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

|      |                          |                      |
|------|--------------------------|----------------------|
| pj.  | Juha Korkeaoja /kesk     | Inkeri Kerola /kesk  |
| vpj. | Olli Nepponen /kok       | Jaakko Laakso /vas   |
| jäs. | Thomas Blomqvist /r      | Reijo Laitinen /sd   |
|      | Pekka Haavisto /vihr     | Reijo Paajanen /kok  |
|      | Juha Hakola /kok         | Sirpa Paatero /sd    |
|      | Hanna-Leena Hemming /kok | Sari Palm /kd        |
|      | Reijo Kallio /sd         | Eero Reijonen /kesk. |
|      | Saara Karhu /sd          |                      |

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola.